UCHWAŁA NR 178/XXXIX/2018
RADY GMINY OPATÓW

z dnia 31 stycznia 2018 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 -2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 , art. 40 ust. 1, art. 41 ust. 1, art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U z 2017r., poz. 1875 z późn. zm.), art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U z 2017r. poz. 697 z późn. zm.)

Rada Gminy Opatów uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Opatów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Opatów

mgr inż. Witold Łacny

Załącznik do Uchwały Nr 178/XXXIX/2018
Rady Gminy Opatów
z dnia 31 stycznia 2018 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

NA LATA 2018 – 2020

Opatów, 2018

I. WSTĘP

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 służy wsparciu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną. Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. To ono tutaj nabywa wiedzy o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażać swoje uczucia (lęki, obawy, zadowolenia, gniew) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Wychowują się w niej kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo.
Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjająca w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostawało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniu, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracownik socjalny, asystent rodziny) zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego.
W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystent rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Głównym celem asystenta jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta ma służyć realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracowników socjalnych, asystent pracuje tylko z rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia z zewnątrz. Praca asystenta ma charakter kompleksowy. Osoba pełniąca funkcję asystenta dba o rozwiązanie podstawowych problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz socjalnych rodzin (mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych itp.), a także wspiera w podejmowaniu aktywności społecznej i zawodowej. Praca asystenta zgodnie z założeniami ustawy jest realizowana również w przypadku umieszczenia dziecka w tzw. pieczy zastępczej, wówczas asystent uczestniczy we wszystkich działaniach podejmowanych na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej. W gminie Opatów zatrudniony był jeden asystent rodziny który współpracował w 2017r. z 4 rodzinami mającymi trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Prowadził pracę z tymi rodzinami w ich miejscu zamieszkania za ich zgodą i z ich aktywnym udziałem.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 jest utworzenie spójnego, scentralizowanego systemu wsparcia dzieci oraz wsparcia rodziny przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami.

Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie, jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Program będzie miał zatem charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji.

Działania ujęte w programie będą realizowane w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017r., poz. 697 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U z 2017r. poz. 1769 ze zm)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U z 2015r., poz. 1390)
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2016r., poz. 487 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2017r. poz. 783 z późn. zm.)

DIAGNOZA

Gmina Opatów jest gminą rolniczą, powierzchnia gminy wynosi 73,5 km².
Gminę tworzy 10 sołectw. Z danych Urzędu Gminy na dzień 31 grudnia 2017r. wynika , iż zamieszkiwało 6819 mieszkańców, wśród których 3462 stanowią kobiety, a 3357 mężczyźni, dzieci w wieku od 0 do 18 r.ż. 1343 oraz osoby w wieku emerytalnym - 1226 (60 lat kobiet i 65 lat mężczyzn), natomiast w wieku produkcyjnym ogółem 4250 osób w tym: 2248 mężczyzn i 2002 kobiet.
Osób bezrobotnych na koniec 2017r, było w gminie Opatów ogółem 177, w tym 103 kobiety .
Z ogólnej liczby osób bezrobotnych prawo do zasiłków posiadało 36 osób, w tym 22 kobiety.
Stopa bezrobocia w powiecie kłobuckim wynosiła 7,0%, natomiast stopień natężenia bezrobocia dla gminy Opatów wyniósł 4,2%.
Najwyższe bezrobocie w gminie Opatów odnotowano wśród osób o niskiej perspektywie otrzymania ofert pracy;

- długotrwale bezrobotnych - 83 osoby,
- młodych do 30 r.ż. – 62 osoby,
- powyżej 50 r.ż.- 38 osób

W roku 2017 z różnych form świadczeń w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Opatowie skorzystało 95 osób w 64 rodzinach.

Poniższa tabela przedstawia najczęstsze przesłanki udzielania pomocy osobom i rodzinom

Powód trudnej sytuacji życiowej	2015 rok		2016 rok		2017r.	
	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	56	155	48	128	40	91
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0

Bezdomność	1	1	2	2	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	9	40	4	20	5	25
w tym: Wielodzietność	2	10	1	5	2	10
Bezrobocie	47	128	43	114		
Niepełnosprawność	21	52	22	59	34	84
Długotrwała lub ciężka choroba	26	75	26	76	27	63
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem	10	43	8	36	8	31
W tym : w rodzinach niepełnych	5	12	3	4	4	7
Rodzinach wielodzietnych	5	31	5	32	4	24
Przemoc w rodzinie	1	5	1	5	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	4	10	4	4	5	6
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	0	0	2	8
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	1	5

Źródło: dane własne GOPS

Z powyższego można wnioskować, iż rodziny korzystające z pomocy ośrodka borykają się z wieloma problemami jednocześnie, i często występuje w nich więcej niż jedna dysfunkcja. Gdy problemy nawarstwiają się i nie są w porę rozwiązywane przyczyniają się do powstawania kolejnych trudności, które wpływają na złe funkcjonowanie rodziny.
Rodziny te nie potrafią zaspakajać podstawowych potrzeb dzieci, nie potrafią skutecznie oddziaływać wychowawczo na dzieci, pojawiają się problemy wychowawcze, z którymi rodzina już sobie nie radzi.
Praca z tymi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu

i zaangażowania w podejmowaniu działań, czy wprowadzeniu do rodziny asystenta.
W latach 2015 – 2017 pracą asystenta objętych było 5 rodzin.
W końcu roku 2017 asystent rodziny zakończył pracę w 4 rodzinach z uwagi na osiągnięte cele, a w jednym przypadku z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania rodziny.
W 2015r. spośród wszystkich rodzin objętych pomocą w 10 rodzinach występowała dysfunkcja bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w roku 2016 liczba tych rodzin wynosiła 8, również w roku 2017 8 rodzin zgłaszało ten problem.
Aby pomóc rodzinom w wychodzeniu z kryzysu należy pomoc oprzeć na różnych formach wsparcia zarówno materialnego jak i usługowego.
Oprócz pomocy finansowej realizowany jest program dożywiania dzieci w szkole.
Dzieci objęte wychowaniem i edukacją od przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej z rodzin, w których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, mają możliwość korzystania z posiłków wydawanych w szkołach w ramach programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania".
W 2017r. w/w Programem objęto:

- 16 dzieci do 7 roku życia ,
- 37 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej .

Dla dzieci z rodzin o niskich dochodach realizowany jest program wsparcia stypendialnego.
W roku 2017 wsparciem tym objęto 69 uczni na kwotę 37.442,95 zł
Kolejny program kierowany do rodzin to Karta Dużej Rodziny – polegający na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności. Ulgi i zniżki oferują instytucje państwowe podległe ministerstwom oraz podmioty prywatne na podstawie pisemnej umowy z Ministerstwem Pracy.
Od roku 2014 zrealizowano 46 wniosków : wydano 236 kart w tym dla rodziców 88 i dzieci 148
W samym roku 2017 wydano 35 kart ; dla rodziców 14, a dla dzieci 21

Nowym programem wspierającym rodziny z dziećmi są świadczenia wychowawcze 500+ z którego w okresie zasiłkowym 2016/2017 r. skorzystało 512 rodzin, w tym 796 dzieci , a w nowym okresie zasiłkowym 2017/2018 korzysta 474 rodzin, w tym 701 dzieci.
Natomiast w okresie zasiłkowym 2016/20117 około 307 rodzin miesięcznie uprawnionych było do pobierania zasiłków rodzinnych , w tym 490 dzieci , a w nowym okresie zasiłkowym 2017/2018 korzysta 285 rodzin, w tym 462 dzieci.

Do świadczeń z funduszu alimentacyjnego w okresie zasiłkowym 2016/2017 było uprawnionych 20 rodzin w tym dzieci 33 , a w okresie zasiłkowym 2017/2018 korzysta rodzin 16 , w tym dzieci 28.

Analizując dane sprawozdawcze stwierdza się spadek rodzin korzystających z pomocy społecznej, a szczególnie zauważalne jest to w roku 2017 (mniej dzieci korzysta z dożywiania, mniej rodzin korzysta z pomocy finansowej w formie zasiłków celowych).
Na spadek liczby rodzin korzystających z pomocy ma z całą pewnością wpływ wypłacane świadczenie wychowawcze 500+.
Sytuacja rodzin z dziećmi uległa znacznej poprawie, rodziny nie borykają się już z tak dużym problemem finansowym i są w stanie zapewnić dzieciom podstawowe potrzeby.
Problemem jest niewłaściwe gospodarowanie budżetem domowym, roszczeniowość, problemy z prawidłowym funkcjonowaniem w rodzinie bądź grupie rówieśniczej.
Każde dodatkowe wsparcie dla tych rodzin powinno dotyczyć nie tyle sfery materialnej, co raczej wsparcia w sferze duchowej, dotykać profilaktyki.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2015- 2017 z wyszczególnieniem liczby posiadanych przez nich dzieci.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2017

Rodziny z dziećmi							
Rok	Ogółem	Ogółem	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 i więcej dzieci
2015	111	71	25	28	12	3	3
2016	101	58	16	23	12	6	1
2017	88	49	8	22	12	6	1

Źródło: dane własne GOPS

CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Cel główny:

Wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez zintegrowane i spójne działania na rzecz dziecka i rodziny w gminie Opatów w zakresie wzmocnienia roli i funkcji rodziny będącej naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka.

Cele szczegółowe

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.
2. Pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej.
3. Wzmocnienie roli funkcji rodziny.
4. Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych.
5. Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.
6. Współpraca z osobami, instytucjami i organizacjami pracującymi z dziećmi i rodzicami.
7. Umożliwienie dostępu do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz pomocy prawnej w zakresie prawa rodzinnego oraz dostępu do terapii i mediacji rodzinnych.

Sposób realizacji programu – kierunki działań

Do realizacji założonych celów ustalono następujące działania:

- systematyczna współpraca instytucji i podmiotów działających w obszarze wspierania rodziny i dziecka,
- wsparcie rodziny w przezwyciężaniu problemów natury opiekuńczo - wychowawczej,
- kierowanie do instytucji oferującej poradnictwo specjalistyczne m.in. wsparcie psychologiczne, prawne itp.,
- przydzielenie asystenta rodziny,
- pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin ubogich,
- zintensyfikowana praca socjalna z rodziną,
- wsparcie interdyscyplinarne rodzin zagrożonych przemocą,
- zapewnienie dzieciom z ubogich rodzin posiłków w szkole oraz stypendiów,
- partycypacja w kosztach pobytu dzieci w pieczy zastępczej,

- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności.

Przewidywane efekty i rezultaty

1. Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym,
2. Zminimalizowanie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej,
3. Zwiększenie dostępności rodziny do poradnictwa specjalistycznego,
4. Wzmocnienie więzi rodzinnych,
5. Nabycie przez rodzinę umiejętności i wiedzy na temat właściwego rozwiązywania konfliktów emocjonalnych, wewnątrzrodzinnych oraz w odniesieniu do dzieci właściwe rozwiązywanie konfliktów w środowisku szkolnym i grupie rówieśniczej,
6. Wzrost kompetencji i aktywności rodzin oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne .

Realizatorzy

Realizatorami Gminnego Programu Wsparcia Rodziny są Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pedagog szkolny, asystent rodziny, pracownicy socjalni oraz Urząd Gminy Opatów przy współpracy z:

- szkołami,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- Komendą Powiatową Policji,
- Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną,
- Sądem Rejonowym
- Prokuraturą Rejonową,
- Kuratorami
- Powiatowym Urzędem Pracy,
- placówkami służby zdrowia,
- organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które zajmują się szeroko rozumianą pracą z rodziną.

Wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych:

- liczba rodzin wymagających wsparcia,
- liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe,
- liczba osób uzależnionych, które podjęły leczenie,
- liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny,
- udział asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje,
- udział pracowników socjalnych w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną,
- liczba rodziców utrzymujących kontakty z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej,
- liczba rodzin, które otrzymały wsparcie finansowe lub rzeczowe,
- liczba dzieci którym opłacono wyżywienie w przedszkolu lub obiady w szkole,
- liczba dzieci , które powróciły do rodziny naturalnej.

Uzyskane dane pozwolą na ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym planowaniu, realizacji i rozwoju jego działania. Pozwolą również na sprowadzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

Źródło finansowania.

Środki na realizację programu mogą pochodzić z:

- budżetu gminy,
- budżetu państwa

Do realizacji założonych zadań będą prowadziły działania, których wybór zostanie poprzedzony szczegółową analizą sytuacji danej rodziny. Podstawowym narzędziem służącym do diagnozy jest wywiad środowiskowy przeprowadzony przez pracownika socjalnego. Pełna i efektywna realizacja założonych zadań w programie będzie możliwa dzięki kompleksowemu spojrzeniu na rodzinę przeżywającą trudności oraz podjęciu stosownych rozwiązań przy współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Priorytetem naszych działań jest uznanie podmiotowości dziecka oraz zapobieganie dysfunkcjom w rodzinie, a także pomoc w przywróceniu rodzinie prawidłowych funkcji.

Koordynator Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny koordynowany będzie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie.

Czas realizacji Programu

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny została zaplanowana na lata 2018 – 2020 .
Jest on dokumentem otwartym, może podlegać okresowej weryfikacji, modyfikacji i uzupełnieniu.

Adresaci programu

Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest do rodzin zamieszkałych na terenie gminy Opatów przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze, a także, które są zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Program skierowany jest również do rodzin, których dzieci są już umieszczone w pieczy zastępczej, a które chcą współpracować z pracownikami służb społecznych na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi. Rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zagrożonych kryzysem, w których występują konflikty, uzależnienie, bezrobocie, ubóstwo i inne negatywne zjawiska zachodzące w rodzinach, rodzin dotkniętych przemocą.

Monitorowanie przebiegu programu

Działania wynikające z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny będą monitorowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie na podstawie informacji oraz danych ze sprawozdań dostępnych na poziomie gminy uzyskiwanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.